20-"Séamus Ó Colmáin a' disciú na bhfrancach" – Pádraig Ó Madaoi ó Chúirt Mhic Shéafraidh

Pádraig Ó Madaoi - (*)inniu faoin ndrochaimsir (*) (agus do bhí sé i dtosach.

B - Ah.

P - Agus níos measa. (*)(Cailleadh sé sin na daoine.?)

(*)

(stopann an téip)

P- Bhuel do bheadh sé (*)(dhá mhíle san anois an áit briste ina gconaí) Tá an tigín ar lár na (*)(gcroise?).Ghlaoidís Séamus Ó Colmáin air. Agus is dóigh liom go raibh sé sa choláiste(*). Agus bhí sé sa choláiste, is doigh liom, chun sagart nó a dhéanamh de. Agus do (*)(mhallaigh?)sé is dócha. Agus is dóigh liom go tailliúracht a bhí sé (*)(deireadh?). Agus (*)siúl roimis. Siúl (*) an aonach a bhíodh sé (*). Agus do bhi, tá a fhios agat cá bhfuil Tigh Molaige?

B - Tá a fhios agam, bhuel ní thangamar ar an bóthar san inniú ach do bhíos ann.

P - Ah Tigh Molaige, agus tá an reilig ansan thíos, ansan. Níl sé i bhfad ón bhfarraige. Agus do bhí an áit (*) le francaigh. Agus dá gcuireadh na francaigh ann, ó bhí na (*) ag teacht isteach long ago, fadó.

B - Sea, sea.

P - (*)Ana-chuan breá ab ea é sin, agus (*) uisce. Agus do bhí na (*)(manaigh)(*) an uair sin sa mhainistir.

B - Sea.

P - Agus pé rud a (*)d(d'imigh) (*)(do líon na ,do líon na, do lion na)(*)agus ní fheadfadh aon (*) suas air. Bhuel, do bhí na francaigh, do (*) ag siul. Bhí na manaigh ins an (*).Do dhein na,

dhein na, tháinig (*) thall ó Shasana, saighdiúrí nó rud éigint eile. Agus chuaigh siad suas go Tigh Molaige, agus ní fhágadar pioc istigh sa mhainistir (*). (*) ní fhágadar (*) ag na manaigh.

B - Sea.

P - Agus do bhí sé ráite, d'airíos go minic, go ró-mhinic, ní, bhi, d'imigh sí as an radharc (*) go Cionn.

B - D'imigh si as a radharc?

P - D'imigh (*)

B - Sea, sea, sea. An (*) a bhí acu.

P - An (*) a bhí, a bhí, a tháinig, tháinig, go raibh,go, thug na rudaí amach as (*)(thugadar leo amach as an mainistir.)

B - Agus ar bádh na daoine a bhí istigh san (*)?

P - A bhíodh san (*)?

B - Sea.

P - Ní hea, ach, ní dheachaigh éinne, aon (*) riamh.

B - Hmm?

P - Bhíodh (*)(go leor daoine á rá?)tá carraig eile ansan go bhfuil (*)(staic?) mór ag seasamh ar an (*)(cladaigh)(*). Cuid acu taobh theas den (*)(imigh siad?). (*)i bhfada leis an gceann is mar sin. Ó níor airigh éinne pioc mar gheall uirthi ón lá san amach.

B - Hmm

P - Bhuel ansan do líon (*), agus ní fhéadfadh aon (*).

B - Sea

P - agus do bhí ball, bhí an (*), bhí an ball thuas an reilig agus an mainistir lán de fhrancaigh. Agus do bhí, do bhí, bhíodar (*)(ag iarraidh ?)iad a mharú agus ní (*) leo é. Agus dúirt

Séamus Ó Colmáin go gcuireas é féin na francaigh amach as. Agus (*) bhí daoine go raibh airgid acu thugadar rud éigint dó gan dabht. Agus chuir sé na francaigh amach as.

B - Conas a dhein sé?

P - Dúirt sé, dtáinig sé, chuaigh sé síos isteach sa reilig agus dúirt sé "Dhíbirt na hAoine", a dúirt sé, "is a Domhnaigh (*). Díbirt ón dtír-sa go dTeampall Rois. Tá míleach (*) i dTeampall Rois, agus bígí sna (*) go Samhain(*)". Thangadar go léir amach agus (*) ar an mbóthar, agus do bhí sé ina ndiaidh. I ndiaidh (*) siúl agus na francaigh roimis amach. Agus, taistil na slí(*) siar timpeall na (*) nó mar sin. Do bhí na francaigh, bhídís, bhíodar ag (screadach?), bhíodh roibíní (*) ón mbóthar.

(stopann an téip)

P - Ó do bhí siad thoir ansan i (*) an bhóthair?), ghlaodaís (*) air. Agus dtáinig an bhean amach agus chonaic sí na francaigh go léir, agus d'fhan sí (*) chun gur dtáinig fear ag triall uirthi. Dúirt sí go raibh a tigh lán d'fhrancaigh agus do bhí (*)(sruth mór?)(*) i gceann an (*) fiodóir ab ea é, agus duirt sé go raibh an snáithín go léir (*) acu. Agus (*) dá bhféadfá, a dúirt sí, iad a thiomáint lena (*). Tiomáinfidh mé, a dúirt sé, ar fiche ghalúin portair. Tá go maith, a dúirt sí. Do (*) ar fad imeacht le na francaigh, gach aon francaigh a bhí ann, agus d'imíodar (*)(bóthar)(barr) le chois na cuid eile. Agus chuaigh an bhean lena chois ansan timpeall fad páirce. Ní raghadsa a thuilleadh anois a dúirt sí ach glaoch chun na tí nuair a bheithir ag teacht abhaile agus tabharfaidh mé dhuit an t-airgid.Tabhair dom an airgid anois a dúirt sé. Níl sé agam anois a dúirt sí. (*) sé fead agus do chas na francaigh timpeall. Ó, (*) a dúirt sé, filleadh thar nais.Agus tú ró(*). (*) (clóicín) oraibh mar bhrat a dúirt sé, más cóir(*). Bhí an t-airgid istigh (*) bhí sí (*).

B - Hmm.

P - Geallaimse dhuit (*) ansan é, go (*) leis. Bhí fear eile anseo thiar ansan, fear a bhí thiar anseo, bhí sé (*), bhí sé i dteannta na tráigh, agus daoine maithe ab ea na (*) agus daoine móra ab ea iad leis. Agus do bhí se ina (*) ansan. (*) Tadhg Ó Réagáin. Agus ó Ros ab ea é, agus i Ros a bhí a mhuintir go léir curtha. Agus níor thaitin sé in aon chor leis, na francaigh a chur go Ros. (*) talamh íseal, a dúirt sé, (*) cnoic, ná (*) iad a chur ar an (*), ná iad a chur (*) na daoine a bhí i (*). Bhí sé ar buile (*) go Ros. Agus ní raibh aon cheart aige iad a chur go Ros,a dúirt sé. Nuair a bhí (*)(ábalta iad a thiomáint.. siul) a raibh a cheart aige iad a thiomáint chun na farraige. Agus (*)(seoid?) file ab ea Séamus Ó Colmáin. Do bhí na , bhí (*)(tabhairt suas fíor?). Mar do bhí sé sa choláiste.

B - Bhí.

P - Bhí.

(stopann an téip)

P- Dúirt (*) sa Domhnaigh (*).

B- Sea, sea.

P- Ón ndíbirt ón dtír-so go Teampall Rois.

B- Go Teampall Rois.

P - Tá míle (*)(corc??) i dTeampall Rois, agus bígí sa (*) go (*)(Samhain??)

B- Sea tuigim.

P- Is dócha, is dócha go deo é sin.

B- Sea, tuigim.

P- Bhuel ansan nuair a (*)(airigh) Tadhg Ó Reagáin é, dúirt sé ná raibh aon cheart aige iad a chur go Ros.

B- Sea.

P- Nó má (*) talamh íseal, ná (*)cnoic, agus ná chóir (*) a dúirt sé (*)(Bandan soir?), ná iad a chur i (*) na ndaoine (*).

B- (*), sea. Agus nuair a labhair sé leis an (*) ansan.

P- Ó!

B- (*)(Á rá leo?)

P- Ó ní chuimhníos.

B- Ah?

P- Dúirt sé leis an (*)

B- Lóistín?

P- Bhí an, bhí an bean i gceann an tí.

B- Sea.

P- Agus bhí sí ag feachaint ar na francaigh.(*) francaigh ansan agus na snáithíní go léir gearrtha acu. Agus do, do bhíodh (*) iad a thiomáint uaidh (*).

B- Sea.

P- Tiomáinfidh mé go díreach, a dúirt sé, ar fiche ghalúin portair. Ó (*) a dúirt sí. (*) sé fead amach le na francaigh, (*) céad aici (*), agus d'imíodar le chois na cuid eile. Agus d'imigh an bhean lena chois timpeall fad páirce. Ní raghadsa a thuilleadh anois, a dúirt sí, (*)glaoch ar an tí nuair a bheithir ag teacht agus tabharfaidh mé do chuid airgid duit. Anois sin é a dúirt sí.

B- Sin é.

P- Bhuel mura dtugair anois dom , a dúirt sé, rachaidh na francaigh abhaile arís. Mheas sí ná thiocfaidís.

B- Sea.

P- (*) sé fead. Gach aon francaigh a bhí ann do chas sé timpeall, agus chuir sé a cheann thar nais. Ó (*) filleadh thar nais, agus(*) lóistín a thógaint (*), (*) clóicín, a dúirt sé, orm mar bhrat, agus más cóir (*).

B- Ó sea, sin é. Tá sé go léir agam, más ea.

P- Tá sé anois agat?

B- Tá sé agam anois, ana- bhreá.

(stopann an téip)

B- Sea an scéal san.

P- Do bhí, ó na daoine a bhí anseo timpeall, bhí fear thíos anseo ag an ngeata. Agus bhí sé, bhí sé ag an(*) leis.

B- An (*) an scéal san?

P- Sea.

B- Ó.

P- Do bhí.

B- Sean-scéal ar fad is ea é?

P- Sea. Níl sé ró-fhada ar fad, tá sé ós cionn céad bliain ó shin ó bhí Séamus Ó Colmáin ina bheathaigh.

B- Tá is dócha.

P- Tá, gan dabht.

B- Bhíodh sé siúd i dTigh Molaige?

P- Do bhí sé, Lá Aonaigh. Bhíodh sé ar an aonach. Agus i Tigh Molaige a bhíodh a mhuintir cúrtha.

B- Agus cá mbíodh cónaí ar féin.

P- Bhí sé thiar anseo i gcliathán an bhóthair, timpeall, nuair a (*) go crois, gheofá an bóthar suas agus bhí sé timpeall míle, míle ón gcrois. Míle ón gcrois (*).

B- Agus an bhfuil muintir Cholmáin san áit sin fós? Aon cuid acu?

P- Níl aon acu, níl an (*) ansan in aon chor. Mar tá siad thiar (*) an tséipeál, ná i bhfad ón tséipeál. Agus is dóigh ná aon mhuintir Cholmáin in aon chor ab ea iad.

B- (*) eile an ea?

P- Is dóigh liom (*). (*) áit a bhí Séamus Ó Colmáin agus an fear eile, do bhíodar ró(*) chéile, bhíodar as a chéile i gcónaí. Agus Tadhg Rua a ghlaodaís ar an bhfear eile, Tadhg Ó Reagáin ab ea ainm dó. Agus dúirt Tadhg, (*) bhí sé á thabhairt (*) i gcónaí. Agus bhí rásaí Lá Domhnaigh , (*) ar an mbóthar, lá saoire nó Domhnach, ag ól portair. Is ag amhrán (*) beirt le chéile agus (*) Séamus Ó Colmáin (*) pé rud é. Dúirt an fear eile leis , (*) agat. Gheofá bád(*) a dúirt sé, bád gan stiúir. Dúirt sé go Séamus. Ó (*) go deimhin a dúirt sé leis, má gheofá a dúirt sé(*)salainn (*)(i mo dhiaidh?)

B- (*)

P- (*)salainn a dúirt sé, (*) leis an(*).

B- Ah sea, (*)salainn im' dhiaidh.

P- Salainn. Tamall ón, ó san, teacht na lá saoire nó rud éigin.Chuaigh Séamus Ó Colmáin, (*)chuaigh sé isteach (*). Tá fhios agat (*)?

B- Tá fhios agam.

P- Chuaigh sé isteach go tigh éigin, agus do dhein sé (*) chuaigh sé isteach sa (*). Agus (*) an maidin é.

B- An fear bocht.

P- Dúirt a fear eile leis, gheofá (*) a dúirt sé

B- Bád gan stiuir.

P- Bád gan stiuir.

B- Sea.

P- Agus níor, níor mhair an fear eile, ní mhair sé (*) ina dhiaidh.

B- Bhuel b'in í an bád gan stiuir.

P- B'in í an, b'in í an bád gan stiúir. (*)